

«بسم الله الرحمن الرحيم»

**موضوع: بررسی بخشنامه های مربوط به مالیات بر تراکنش
(از سال ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۰)**

Petro Ghanoun
Iranian Law Firm

• الف) پیشینه:

خاستگاه بخشنامه های سازمان امور مالیاتی را میتوان در برخی از مواد قانونی یافت که به صورت مستقیم و یا ضمنی اشاراتی به این موضوع داشته‌اند، از جمله؛

✓ **ماده ۳۰ قانون مالیات بر ارزش افزوده (مصوب ۱۳۸۷):** کلیه بانک‌ها و موسسات مالی و اعتباری (حسب درخواست رئیس کل سازمان امور مالیاتی) موظفند اطلاعات و اسناد مربوط به درآمد مودیان را جهت تشخیص و وصول مالیات، به سازمان امور مالیاتی اعلام نمایند. موسسات مزبور عبارتند از: موسسات و تعاونی‌های اعتباری، صندوق‌های قرض‌الحسنه و صندوق تعاون.

✓ **تبصره ماده ۲۳۱ قانون مالیات‌های مستقیم (با اصلاحات ۱۳۹۴):** سازمان امور مالیاتی می‌تواند اسناد و اطلاعات مربوط به درآمد مودی را از طریق وزارت امور اقتصادی و دارایی از بانک‌ها و موسسات اعتباری غیربانکی مطالبه نماید؛ بانک‌ها و موسسات غیربانکی نیز موظفند حسب نظر وزیر امور اقتصادی و دارایی اقدامات لازم را انجام دهند.

✓ همچنین ماده‌های ۲۲۷ و ۲۲۹ قانون مالیات‌های مستقیم نیز به صورت ضمنی به این مسئله اشاره شده است.

• در سال ۱۳۹۶ به موجب **بخشنامه های شماره ۲۰۰/۹۶/۵۰۵ و ۲۰۰/۹۶/۵۲۵** سازمان امور مالیاتی مقرر نمود هر زمان به تراکنشهای بانکی مشکوک دست یابد میتواند نسبت به صدور برگ تشخیص مالیات متمم اقدام نماید و این حکم نسبت به تراکنشهای مشکوک قبل از سال ۱۳۹۵ نیز قابل تسری بوده است، لکن بخشنامه های فوق الذکر به موجب دادنامه های ذیل الذکر ابطال شده است؛

✓ **دادنامه شماره ۱۴۶۶ شعبه سوم دیوان عدالت اداری مورخ ۰۶/۰۵/۱۳۹۸** دستورالعمل های صادره را صرفاً در مورد سال های بعد از سال ۱۳۹۵ لازم الاجرا می داند.

✓ **دادنامه شماره ۲۲۷۲ شعبه چهارم تجدید نظر دیوان عدالت اداری مورخ ۱۸/۱۰/۱۳۹۸** در این دادنامه شاکی تقاضای نقض دادنامه ۱۴۶۶ را نموده بود که شعبه چهارم با ارائه دلایل دادنامه ۱۴۶۶ و رای صادره از جانب شعبه سوم دیوان عدالت اداری را عیناً تایید نمود .

✓ در تاریخ **۱۳۹۹/۱/۳۱** **بخشنامه شماره ۱۶/۹۹/۲۰۰** با موضوع «نحوه بررسی و رسیدگی به اطلاعات پولی و مالی واصله از جمله تراکنش های بانکی» صادر و کلیه بخشنامه های قبلی لغو گردید.

– بخشنامه مذکور نیز مورد تعرض برخی اصناف و اشخاص قرار گرفت، اما بموجب **دادنامه شماره ۱۵۱۱ الی ۱۵۲۱ هیات تخصصی دیوان عدالت اداری مورخ ۱۳۹۹/۱۲/۱۷** با این استدلال که "ایرادات بخشنامه های سابق مرتفع شده و در بندهای مختلف آن از جمله بند ۱ بند ۹، بند ۱۲، بند ۱۸ به صراحت قید شده است که اطلاعات حسابهای اشخاص به تنهایی درآمد تلقی نمی شوند و با اظهار مکتوب صاحبان حساب و تراکنش مبنی بر ماهیت غیر درآمدی تراکنش ها، از آنها رفع تعارض صورت می پذیرد و بار اثبات به عهده سازمان امور مالیاتی و مأمورین مالیاتی می باشد." خواسته ابطال بخشنامه مذکور را رد کرد.

✓ در تاریخ **۱۴۰۰/۲/۵** **بخشنامه شماره ۵۲۳۲/۲۳۰/د** با موضوع «رسیدگی به تراکنش های بانکی سال ۱۳۹۴» صادر و بر اساس آن مقرر گردید.

• بند (۹)؛

گروه‌های رسیدگی موظفند در رسیدگی‌های خود مبتنی بر قضاوت‌های حرفه‌ای و با استفاده از شواهد کافی و قابل اطمینان از جمله اقرار کتبی مؤدی، اخذ تائیدیه از طرف حساب و **ردیابی تراکنش‌ها**، سابقه مؤدی، جستجو در کلیه سامانه‌های اطلاعاتی در دسترس و مطابقت آنها، تجزیه و تحلیل اطلاعات و استفاده از سایر تکنیک‌های حسابرسی که در گزارش خود مستند می‌نمایند، نسبت به **طبقه‌بندی تراکنش‌های بانکی واصله** به شرح زیر اقدام نمایند.

در اجرای این بند تطبیق نظیر به نظیر تراکنش‌ها با موارد ذیل موضوعیت نداشته و صرفاً تطبیق کلی مبالغ کفایت دارد.

• جزء (الف) بند ۹: تراکنشهای بانکی که اساساً ماهیت درآمدی برای صاحب حساب ندارند بدین شرح است:

- ۱- تراکنشهای بانکی مربوط به اعضای هیأت مدیره و سهامداران اشخاص حقوقی با تأیید شخص حقوقی مورد نظر
- ۲- دریافتی و پرداختی مرتبط به حق شارژ
- ۳- دریافتی و پرداختی به حساب بستگان (در صورتی که ماهیت درآمدی آن توسط اداره امور مالیاتی اثبات نشود
- ۴- تسهیلات بانکی دریافتی
- ۵- انتقال بین حسابهای شخص
- ۶- انتقال بین حسابهای شرکا در مشاغل مشارکتی
- ۷- تنخواه های واریزی به حساب اشخاص توسط کارفرما با تأیید کارفرمای ذیربط
- ۸- دریافت و پرداخت های سهامداران و اعضای هیأت مدیره و اشخاص حقوقی که طرف مقابل آن در دفاتر شخص حقوقی در حسابهای دریافتی و پرداختی (جاری شرکا) منظور شده است.
- ۹- قرض و ودیعه دریافتی و پرداختی
- ۱۰- وجوه دریافتی ناشی از جبران خسارت
- ۱۱- انتقالی بین حساب بانکی اشخاص در صورتی که مربوط به درآمد نباشد
- ۱۲- مبالغ دریافتی و پرداختی اشخاص به عنوان واسطه با توجه به فضای کسب و کار اشخاص حقیقی (در صورتی که ماهیت درآمدی آن توسط اداره امور مالیاتی اثبات نشود

• (ب) تراکنش‌های بانکی که ماهیت درآمدی دارند لیکن با رعایت مقررات از پرداخت مالیات معاف یا مشمول مالیات مقطوع با نرخ صفر یا مالیات آن کسر در منبع بوده باشد. در راستای اجرای این بند صرف عدم همخوانی ریال به ریال مبالغ نمی‌تواند مبنای عدم پذیرش اظهارات مکتوب مؤدی در خصوص فعالیت‌های مذکور باشد.

• (پ) تراکنش‌های بانکی که ماهیت درآمدی دارند لیکن قبلاً در محاسبه مالیات منظور شده است.

• (ث) تراکنش‌های بانکی که در طبقات الف، ب و پ فوق قرار نمی‌گیرند، حسب سایر بندهای این بخشنامه رسیدگی گردد.

بند (۱۰): با توجه به احتمال عدم مستندسازی برخی از تراکنش‌های بانکی در **سنوات قبل از سال ۱۳۹۵** برای اشخاص حقیقی و به منظور تسهیل در فرآیند گزارشگری مالیاتی این‌گونه مؤدیان مادامی که اسناد و مدارک مثبت‌های دال بر کسب درآمد از بابت تراکنش‌های **کمتر از مبلغ ۱۵۰ میلیون ریال** (به استثنای تراکنش‌های واریزی از طریق POS یا درگاه الکترونیکی پرداخت) در دسترس نباشد، این تراکنش‌ها در محاسبه درآمد مشمول مالیات و مالیات منظور نخواهد شد.

بدیهی است در بررسی تراکنش‌های واریزی از طریق POS یا درگاه الکترونیکی پرداخت نیز می‌بایست **ماهیت فعالیت‌های حوزه کسب و کار** از جمله دریافت و پرداخت‌هایی که صرفاً برای دریافت وجه نقد و بدون ماهیت درآمدی انجام شده، مد نظر باشد.

• **بند (۱):** **بخشنامه ۱۴۰۰:** «تراکنش‌های بانکی سال ۱۳۹۴ با جمع گردش بستانکار بررسی و پالایش شده **کمتر از ۵۰ میلیارد ریال** که تاکنون مورد رسیدگی واقع نشده است، مشمول رسیدگی مالیاتی نمیباشند.»

بند (۱۱)؛ از حدس و گمان تعیین شغل مؤدی بدون وجود مستندات پرهیز شود.

بند (۱۲)؛ کلیه اقلام وارده به حساب‌های بانکی مؤدیان دلیلی بر وجود درآمد نبوده و این امر می‌بایست با توجه به ماهیت فعالیت مؤدیان و واقعیت امر مد نظر گروه رسیدگی قرار گیرد.

بند (۱۸)؛ اطلاعات حساب‌های بانکی فی نفسه مؤید در آمد اشخاص نمی‌باشد ... یکی از مهمترین اسناد و مدارک برای تعیین درآمد مشمول مالیات، **اظهارات مکتوب مؤدیان** در خصوص تراکنش‌های بانکی می‌باشد بنابراین در مواردی که مؤدی در اظهار مکتوب خود ماهیت هر یک از تراکنش‌های بانکی سال ۱۳۹۷ و قبل از آن را اعلام نماید، در صورتی که اسناد و مدارک مثبت‌های دال برخلاف اظهارات مؤدی به دست نیاید، ملاک و مبنای رسیدگی ادارات امور مالیاتی قرار می‌گیرد. چنانچه متعاقباً اسناد و مدارک مثبت‌های دال بر فعالیت‌های اقتصادی مؤدی که برخلاف اظهارات وی می‌باشد، به دست آید و این اسناد و مدارک ملاک مطالبه مالیات و جرایم متعلقه با رعایت مقررات قرار گیرد، با عنایت به مفاد ماده ۱۹۱ قانون مالیات‌های مستقیم جرایم مالیاتی آن قابل بخشودگی نیست.

بند (۱)؛ بخشنامه ۱۴۰۰ : در اجرای بند ۱۸ بخشنامه شماره ۱۶/۹۹/۲۰۰ یکی از مهمترین اسناد و مدارک برای تعیین درآمد مشمول مالیات، **اظهارات مکتوب مؤدیان** در خصوص تراکنش‌های بانکی می‌باشد و مادامیکه در رسیدگی به تراکنش‌های بانکی سال ۱۳۹۷ و قبل از آن، اسناد و مدارک مثبت‌های دال برخلاف اظهارات مؤدی بدست نیاید، ملاک و مبنای رسیدگی ادارات امور مالیاتی قرار می‌گیرد. لذا مأموران مالیاتی مکلفند در زمان رسیدگی تراکنش‌های بانکی، نسبت به رعایت کامل مفاد بند مذکور اقدام نمایند.

موسسه حقوقی پترو قانون ایرانیان

ایران، تهران، یوسف آباد، خیابان اکبری، کوچه لاله، شماره ۷۰، طبقه یکم، واحد ۴

کد پستی ۱۴۳۴۶۷۴۷۱۸

تلفن ۸۸۶۲۰۹۱۹

www.petroghanoun.com

info@petroghanoun.com